

Konverze FADN na FSDN

K překonání výzev souvisejících se změnou klimatu a zhoršováním životního prostředí vznikla Zelená dohoda pro Evropu, jejímž cílem je do roku 2050 dosáhnout nulových čistých emisí skleníkových plynů a oddělit hospodářský růst od využívání zdrojů. V souladu se Zelenou dohodou pro Evropu přijala Evropská komise novou komplexní strategii v oblasti biologické rozmanitosti a strategii Farm to Fork („od zemědělce ke spotřebiteli“) pro vytvoření spravedlivého, zdravého potravinového systému šetrného k životnímu prostředí. Obě strategie se vzájemně posilují a spojují přírodu, zemědělce a spotřebitele, aby společně pracovali na konkurenceschopné a udržitelné budoucnosti.

V rámci strategie Farm to Fork oznámila Evropská komise svůj záměr přeměnit Farm Accountancy Data Network (FADN) na Farm Sustainability Data Network (FSDN) s cílem shromažďovat údaje na úrovni zemědělských podniků, které se týkají výše uvedených cílů a dalších ukazatelů udržitelnosti.

Vzhledem k tomu, že cílem FADN je řešit potřeby společné zemědělské politiky, které se v průběhu času vyvíjejí, je třeba, aby se rozvíjelo i FADN, proto dojde k jeho přeměně na FSDN, k ekonomické dimenzi se tak přidá i rozměr environmentální a sociální. Záměrem je zlepšit udržitelnost zemědělských podniků, a také učinit potravinové systémy spravedlivějšími, zdravějšími a šetrnějšími k životnímu prostředí a společnosti v souladu s cíli SZP a Zelené dohody pro Evropu.

Zdroj: vlastní zpracování

Dne 22. června 2022 vydala Evropská komise návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, o přeměně Zemědělské účetní datové sítě na Zemědělskou datovou síť pro udržitelnost zemědělských podniků. Na základě toho se změní Nařízení Rady č. 1217/2009 o založení Zemědělské účetní datové sítě pro

sběr údajů o příjmech a o hospodářské činnosti zemědělských podniků v Evropské unii. Zatím je návrh ve fázi projednávání na úrovni Evropského parlamentu a Rady.

FSDN stavící na dobře zavedené Zemědělské účetní datové síti, bude užitečným a účinným nástrojem, který přispěje k dosažení cílů SZP a zpřístupní členským státům EU hospodářské, environmentální a sociální údaje a informace na úrovni zemědělských podniků. S cílem omezit administrativní zátěž zemědělců a subjektů shromažďujících údaje zavedla EK koncepci „získat údaje jednou a použít je několikrát“ za účelem jejich lepšího sdílení.

FADN je jedinečným zdrojem mikroekonomických a účetních údajů, které každý rok pocházejí z více než 80 000 farem v EU. Umožňuje hodnotit hospodářskou a finanční situaci zemědělských podniků od roku 1965. Evropská komise poskytuje harmonizovanou metodiku a dotazník, zatímco členské státy údaje shromažďují, ověřují a předávají.

FADN poskytuje údaje a analýzy na úrovni zemědělských podniků především o ekonomických aspektech. V současnosti je v šetření zahrnuto jen málo údajů pro posouzení sociálních a environmentálních rozměrů zemědělství EU. Bez holistického přístupu a solidní datové základny je pro zemědělce, farmářské poradce a tvůrce politik obtížnější identifikovat a implementovat udržitelné přístupy a hodnotit výkonnost farem s ohledem na stanovené socioekonomické, environmentální a klimatické cíle. Například v rámci FADN jsou již shromažďovány obecné informace o hodnotě všech přípravků na ochranu plodin na farmě. Nicméně k posouzení výkonnosti ve vztahu k cílům v oblasti životního prostředí však budou zapotřebí podrobnější informace o zemědělských postupech, používání pesticidů a jejich rizicích pro životní prostředí. Pokud jde o socioekonomický rozměr, FADN shromažďuje určité údaje týkající se práce, chybí však údaje např. o generační obnově nebo kvalitě života na farmách.

Účast v šetření FADN je dobrovolná. Zemědělci se nicméně účastní i dalších průzkumů a sběru dat, z nichž některé jsou pro zemědělce povinné. Poskytování údajů je časově náročné a může pro zemědělce vytvářet další administrativní zátěž. Bohužel dosud nejsou dostatečně využívány možnosti sběru dat FADN spolu s dalšími údaji předkládanými např. k žádostem o zemědělské dotace nebo statistickým úřadům.

Zemědělci potřebují určité pobídky k účasti na dobrovolném sběru údajů. Současné pobídky, jako je zpětná vazba na výkonnost zemědělských podniků, kterou zemědělci v některých členských státech dostávají, nebo jiné výhody jsou bohužel dosti omezené a zdají se nedostatečné k tomu, aby motivovaly zemědělce k účasti v systému FADN.

V souvislosti s přechodem na FSDN probíhaly v uplynulých letech různé konzultační aktivity, které byly zaměřeny na všechny skupiny zúčastněných stran. Na základě proběhlých konzultací lze konstatovat, že se všechny zainteresované strany do značné míry vyjádřily ve prospěch iniciativy FADN a podporují doplnění shromažďovaných údajů v rámci FADN o sociální a environmentální rozměr.

V rámci těchto jednání byly však také kromě jiného vyjádřeny obavy ohledně ochrany údajů a možné neochoty zemědělců údaje týkající se udržitelnosti sdílet, proto Evropská komise v legislativním návrhu ještě více posílila pravidla pro ochranu individuálních údajů.

Pracovníci Kontaktního pracoviště FADN ČR se také zapojili do činností spojených s konverzí FADN na FSDN, byli členy několika pracovních skupin, které byly za tímto účelem Evropskou komisí vytvořeny. Rovněž vznikl projekt „Smart FADN“ jehož cílem bylo mimo jiné otestovat proveditelnost sběru několika vybraných ukazatelů environmentálního charakteru. Také byla provedena analýza existujících oficiálních zdrojů dat, které by mohly být využity v rámci šetření FADN, aby již tato jednou sebraná data nemuseli zemědělci znovu poskytovat.

Především analýzy založené na kvalitních datech můžou pomoci čelit výzvě boje proti změně klimatu a vyvinout promyšlené strategie, kterým zemědělci porozumí a budou je přijímat. To povede k inteligentnějšímu zemědělství a produkci potravin s pozitivním dopadem na příjmy našich zemědělců, hospodářství EU, naše zdraví a samozřejmě i naši planetu.

Ing. Martina Harvilíková, Ing. Jana Macháčková

Kontaktní pracoviště FADN ČR, ÚZEI